

LOUISA VOGIAZIDES

Pathways and Destinations: Spatial mobility and socioeconomic integration of international migrants in Sweden

Doktorsavhandling, Meddelanden från Kulturgeografiska institutionen vid Stockholms universitet, nr 158, 2020

Eskil Wadensjö

Segregation är ett ämne som förekommer mycket i den allmänna debatten och också inom forskningen i olika vetenskapliga discipliner. I centrum för intresset är både segregationens orsaker och dess effekter. Segregation förekommer i olika dimensioner, såväl socialt mellan socialgrupper som etniskt mellan de som är födda i ett land och de som kommit till landet; i många fall är de båda dimensionerna sammanfallande. Louisa Vogiazides doktorsavhandling är ett välkommet bidrag till forskningen på området. I fokus för hennes avhandling är etnisk segregation i Sverige under de senaste båda decennierna av främst flyktingar men också av andra grupper av migranter. Det görs i fyra studier baserade på olika registermaterial med användande av relevanta statistiska metoder. Avhandlingen inleds med en omfattande Kappa som sammanfattar dels forskningen på området dels de fyra studier som ingår i avhandlingen.

Startpunkten är att de som kommer till ett land initialt till stor del hamnar i vissa bostadsområden och där kommer att utgöra en betydande del av befolkningen, medan de är relativt få i andra bostadsområden. De blir genom detta segregerade. Segregationen kan sedan förändras över tiden och bli mindre, men inte i samma utsträckning för alla grupper. Hur och varför segregationen förändras över tiden är en viktig del av forskningen om segregation. Segregationen kan motverkas genom

FÖRFATTARE

Eskil Wadensjö, Professor, Institutet för social forskning, Stockholms universitet,
eskil.wadensjo@sofi.su.se

att de som kommit till området flyttar till andra områden. De som har kommit flyttar efter hand som de får arbete och en bättre ekonomi till andra icke- eller mindre segregerade områden – det sker en ekonomisk assimilering och till följd av denna en minskad segregation. Denna utveckling kan dock motverkas på några sätt. För det första genom en diskriminering på bostadsmarknaden som innebär att migranterna när de söker bostad inte får samma behandling som andra som söker bostad. För det andra kan det vara så att de som kommit själva väljer att stanna kvar i det bostadsområde de först hamnat i, då de där har fått ett nätverk av landsmän; de väljer att själva stanna i det segregerade bostadsområdet även när de har möjlighet att flytta till mindre segregerade områden. Assimileringen kan också för det tredje motverkas genom att de som är födda i Sverige som är bosatta i dessa segregerade områden flyttar ut från områdena i större utsträckning än de som är utlandsfödda, och genom att de som är födda i Sverige inte flyttar till dessa områden.

I den första studien undersöks hur segregationen har utvecklats under en tioårsperiod för de som flyttade till segregerade områden i Stockholm och Malmö från 2001 till 2011. I populationen ingår både utlandsfödda och personer födda i Sverige. Ett övergripande resultat är att de flesta blir kvar i området, och att en större andel av migranterna än av de som är födda i Sverige gör det. I den statistiska analysen undersöks dels omfattningen av såväl utflyttningen bland de utlandsfödda som bland de som är födda i Sverige och också om de båda grupperna flyttar till andra utsatta områden eller till icke-utsatta områden. Bland de många resultaten kan nämnas att de med högre inkomst oftare flyttar till icke-utsatta områden än vad de med låga inkomster gör, att de med högre utbildning oftare flyttar till icke-utsatta områden än vad de med kortare utbildning gör, att det finns skillnader mellan olika utrikesfödda grupper och att färre flyttar från utsatta områden i Malmö än från utsatta områden i Stockholm.

Jag hade gärna sett en uppdelning av den statistiska analysen så att separata skattningar hade gjorts för Malmö och Stockholm, och inte bara som nu med en dummyvariabel i skattningarna. Malmö skiljer sig från Stockholm i flera avseenden. De utsatta områdena ligger närmare centrum av staden i Malmö och är ur den synpunkten mer attraktiva, det finns en pågående gentrifiering i ett av områdena där och det finns stora skillnader inom ett annat av områdena, mellan hyreslägenheter och bostadsrättslägenheter. Det är också vanligt att bo i Malmö men att samtidigt arbeta i Köpenhamn, vilket bland annat påverkar inkomstvariabeln och hur den ska tolkas. Jag skulle också gärna ha sett en variabel som utgör ett mått på storleken av den egna etniska gruppen i området.

Den andra artikeln studerar flyttningar mellan områden med olika inkomstnivåer (låg, mellan och hög) under en nioårsperiod bland migranter i åldern 25–55 som kom 2003. En uppdelning görs mellan de som är stabilt i områden med en

viss inkomstnivå och de som rör sig mellan områden med olika inkomstnivåer. Dessa migrationskategorier utgör olika delmängder eller kluster. Resultaten visas dels i olika flödesdiagram, dels med hjälp av logistiska regressioner för hur olika faktorer påverkar sannolikheten att tillhöra ett visst kluster. Analysen pekar bland annat på att de som är arbetslösa under undersökningsperioden, inte har högre utbildning, har låga inkomster under undersökningsperioden, kommer från andra länder än de i Norden och bor i områden med fler som tillhör samma etniska grupp oftare är stabil i områden med låga inkomster. Det redovisas resultat också för fem andra rörelsekluster. När vi ser på resultaten, ska vi komma ihåg att finanskrisen inträffade under den undersökta perioden. Det kan ha påverkat möjligheten att få arbete och högre inkomst inte minst för migranter. En annan förklaring till stabiliteten i att vara i ett kluster som framförs i studien är att det svenska välfärdssystemet i stort sett är oberoende av bostadsområde. Det är inte nödvändigt att flytta för att få tillgång till sjukvård, utbildning för sina barn etc.

Den tredje studien undersöker regional rörlighet för tre grupper av flyktingar. Dessa grupper utgörs av flyktingar som kom under två perioder med olika placementspolitik. Under den första perioden (1990–1993) blev flyktingarna utplacerade i kommun, medan det under den andra perioden (2005–2009) fanns två olika typer av boendeplicering (eget boende – EBO och anläggningsboende – ABO). En fråga som ställs i studien är om formen för placering har betydelse för den regionala rörligheten under åren efter placeringen. Syftet är också att undersöka vilken betydelse bristande sysselsättningsmöjligheter har för rörligheten, om de som kom till Stockholm med sin breda arbetsmarknad har mindre rörlighet och om förekomsten av personer från samma grupp bland de 1600 närmsta grannarna har betydelse för omfattningen av rörligheten. I studien görs en uppdelning i fem regioner: Stockholm, Göteborg, Malmö, övriga större städer och mindre städer/landsbygd.¹ Flertalet stannar i den region de först har kommit till, men det finns dock en viss rörlighet. I de flesta fall går den i riktning mot en större stad från den region i vilken de först har blivit placerade. Med hjälp av en logiskattning går det att finna en del tydliga resultat vad gäller de faktorer som påverkar rörlighet från den första placeringen. Här ska nämnas några av dessa resultat. De som kommer till Stockholm (och Göteborg) flyttar i mindre utsträckning från regionen än övriga, de som har en EBO-placering flyttar i mindre utsträckning än de som tillhör de andra båda grupperna, de som är sysselsatta flyttar i mindre utsträckning än andra och de som har fler från samma etniska grupp som grannar flyttar i mindre utsträckning än de som har färre eller inga från samma grupp bland grannarna.

¹ Det kan finnas betydande skillnader mellan olika kommuner som ingår de båda grupperna utanför storstäderna. Se Karl Wennberg, Emilie Videnord och Åsa Bråmås (2019), *Integration i hela Sverige. Från asyl till arbete, Fores, Stockholm*.

Den fjärde studien behandlar integrationen under perioden 2001–2015 för tre grupper av flyktingar som kom 2000–2008 till Sverige nämligen de som fick en ABO-placering, de som fick en EBO-placering och kvotflyktingar. Det som undersöks är den tid det tar till ett första arbete. Några resultat: Det går fortare att få arbete i Stockholm än i de andra regionerna, det tar längre tid för de som bor nära andra icke-västliga invandrare att få arbete än de som inte gör det, det tar längre tid för de som äldre än för de som är yngre när de kom till Sverige att få arbete, och det tar kortare tid för dem med universitetsutbildning eller gymnasieutbildning än för dem med en lägre utbildningsnivå att komma i arbete. Resultaten är inte överraskande med tanke på resultaten från de andra tre undersökningarna.

Sammanfattande resultat är att det de som kommer till Sverige inte är jämt fördelade över landet på olika regioner och bostadsområden – de är segregerade. Det pågår en viss boendeassimilering i den meningen att migranter flyttar till mindre segregerade områden över tiden, men den är ganska långsam. Att den är långsam kan bero på diskriminering, men den kan också vara självvald grundat på en önskan att leva nära personer som kommit från samma land. Om diskriminering eller en önskan att bo nära landsmän är den viktigaste förklaringen till den långsamma boendeassimileringen kan knappast lösas med hjälp av registerdata. För det behövs det andra undersökningsmetoder som intervjuer, vilket också påpekas i avhandlingen.

Avhandlingen är ett viktigt och intressant bidrag till forskningen om segregationen, dess varaktighet och dess effekter. Den bygger på flera olika omfattande registermaterial och de statistiska metoder som används är väl valda. Resultaten är presenterade på ett pedagogiskt sätt. De finns dock en del mindre misstag i bakgrundsbeskrivningen av utvecklingen i Sverige. Jag ska här nämna några exempel.

På sidan 8 i Kappan anges att en flyktingström från grannländerna inleddes efter slutet av andra världskriget. Det stämmer inte. Flyktingströmmen från grannländerna skedde under andra världskriget. Efter kriget återvände flyktingarna till Danmark, Finland och Norge till sina hemländer. Se också sidan 24 i den fjärde artikeln där det står att flyktingar kom från de närliggande länderna *efter* andra världskriget, framför allt från Finland, vilket inte stämmer.

På samma sida i Kappan anges ett antal länder från vilka många arbetskraftsinvandrare kom fram till 1970. Tre av de länder från vilka allra flest kom, Danmark, Norge och Tyskland, nämns inte.

På samma sida anges att den fria rörligheten från EU-länder inleddes 1995 med Sveriges anslutning till EU. Den inleddes redan 1994 med bildandet av EES (Europeiska ekonomiska samarbetsområdet).

På sidan 11 av Kappan anges att miljonprogrammet framför allt bestod av höghus i hyreslägenheter i periferin av urbana områden. Det stämmer inte heller.

Bostäderna i miljonprogrammet fördelades på en tredjedel i höghus, en tredjedel i låga flerbostadsområden och en tredjedel i småhus.

Sidan 29 i Kappan. Humankapitalteorin och neoklassisk nationalekonomisk teori är inte två olika teorier. Humankapitalteorin är en del av den neoklassiska nationalekonomiska teorin.